

pridnega delavca traja od roda do roda. Tudi učiteljice ročnih del imajo tukaj lepo polje delavnosti, sicer ni povsod za vse, treba se je ozirati na krajevne razmere, so li stanovalci poljedelci, selani ali teržani, vendar nekaj ženskih ročnih del povsod pristuje prebivalcem. Učiteljicam pa tudi v ta namen lahko dobro ugaja knjiga, ki jo je spisala gsp. Ana Stumpf, nadučiteljica na c. kr. deklški šoli v Terstu. Mislimo, da je ta knjiga obče znana našim učiteljicam; dobiva se pri J. Giontiniju v Ljubljani, cena ji je 80 kr. Stvar pa, ki se tiče gmotnega blagostanja naroda, je vsekako vredna, da se razmotruje tudi po šolskih listih, te misli je tudi »Napredak« (izhaja v Zagrebu) 1., 10. i 20. v mescu); pod naslovom »Pučka škola i materijalno blagostanje naroda« prinaša dobre svete, ki veljajo »mutatis mutandis« tudi za naše razmerje.

Pristavek. Pijančljivost starišev je kriva, da so njih otroci moralno depravirani. Dókler pijančljivih starišev otrok šole ne obiskuje, ne uživa doma nobene primerne vzgoje. Slab vzgled starišev uže zgodaj zamori v mladih sercih čut sramežljivosti, nagib pridnosti, starišev povelja vračajo otroci s posmehovanjem njih v pijanosti doversenih dejanj. Kadar začne otrok šolo obiskovati, se pokaže, da ali nima talenta ali pa prav nobene moralne čuti in moči v sebi. Takóv otrok hodi v šolo, ker mora, vse jedno pa mu je, ali se čemu nauči ali ne. Šole dolžnost ni samo otroku vcepiti elementarna znanja, ampak tudi vzbuditi v njem zavest pravice in krivice, dobrega in slabega. Kaj je moči šoli koristiti, ako vse, kar se otroku v šoli v glavo vcepi, doma slab vzgled in nemarnost starišev pokvari? Nasledek temu je, da so otroci pijančljivih starišev malo pridni, nevedni, slabemu udani, in da začno prav skóro stopati v stopinje starišev. To skušnjo izpoznava prósti národ sam, rekši, da jabolko ne pade daleč od jablana. *Dr. S.*

Šolske novice.

Sežansko-komensko učiteljsko društvo je zborovalo 13. maja. Med drugim je bilo tudi na dnevnem redu: »So li premije koristno sredstvo pri odgoji šolske mladine.« — Obveljalo je mnenje, naj se obdarujejo vsi otroci, izvemši te, ki niso zadostili, ali pa nobeden. — Potem je bil razgovor o izgovarjanji „l^a“ in „v^a“ v narodnej šoli. Poročevalec g. Vertovec je povdarjal, da je boljše, da se „l^a“ izgovarja. »Šola« glasilo goriških učiteljev je bila v zadnji številki zoper izgovarjanje „l^a“. — Večina je bila tega mnenja, naj se „l^a“ izgovarja. Predsednik g. Leban je potem na šolski tabli pokazal, kako naj se tednik spisuje ter rekel, da tednik mora biti: jasen, kratek, dosleden, pregleden, po vsem resničen. — Društvo šteje sedaj 35 udov.

C. k. učiteljische je dobilo iz prihodkov slavnostnega koncerta, ki ga je napravilo filharmonično društvo 10. maja, polovico prihodkov 95 gl. 90 kr. v podporo potrebnim gojencem na c. k. učiteljishi tukaj.

Letošnja konferenca učiteljstva za postojnski okraj bode 11. julija. Mimo navadnih so na dnevnem redu siedeče točke: 1. »Kako naj učitelj odgojuje mladino versko-nravno?« poroča g. Požar. — 2. Obdelovanje berilne vaje »kako se suče zemlja?« — s porabo globusa in telurija, poroča g. Dimnik. — 3. Obravnava br.: »Človeško telo« s porabo anatomskih tabel, ref. g. Trost. — 4. Ali more šola s poldnevnim poukom zadostiti zahtevam učnega črteža?« — poroča g. Lavrenčič. 5. Praktični

poskus z učenci v šoli: »Na kak način bi se v telovaji v šl. izbi vspešno poučevalo?« poroča g. Lah. S konferenco zvezana bo razstava učil.

Šolstvo na Dunaji l. 1879/80. Tam je osemrazrednih meščanskih šol: 14 za dečke in 14 za deklice; ljudskih šol: osemrazrednih 1 za dečke, 5 za deklice; sedemrazrednih 8 za dečke, 15 za deklice; šestrazrednih 33 za dečke, 26 za deklice; petrazrednih 4 za dečke 2 za deklice; obojespolnih (namešanih) 1 šestrazredna, 1 petrazredna, 1 dvorazredna, skupaj 125 šol. V teh je šolskih sob 1076, vstričnih razredov 246. Povprek gre v jedno šolsko sobo v šolah na novo postavljenih po 60 otrok. Vsaka šola ima prostora za pisarno, za učne pripomočke, sobo za konference, dvorano za risanje, in navadno stanovanje vodji in šolskemu slugi. Po naj novejših šolah so tudi klopi novejšega vstroja in pripravno prežračenje. Po vseh šolah je voda napeljana iz gorskih studencev (Hochquellenwasserleitung), osrednja kurjava, starejše in novejše zboljšane sisteme, a peči so uredene napolnovalno (regulirte Füllöfen) s plaščem.

Privatnih šol s pravom javnosti je 28, brez tega 23, potem je šola častivr. uršulinaric kot vadnica privatnim ženskim izobrazbiščem.

V šolo je hodilo: 30.999 dečkov, 32.956 deklic; za poučevanje je bilo 30 ravnateljev, 88 nadučiteljev, 8 začasnih šolskih vodjev, 138 meščanskih učiteljev, 434 ljudskih učiteljev, 48 stalnih podučiteljev, 127 začasnih podučiteljev in pomožnih učiteljev, 1 nadučiteljica, 33 meščanskih učiteljic, 162 ljudskih učiteljic, 73 stalnih podučiteljic, 89 začasnih podučiteljic in pomožnih učiteljic: 197 učiteljev verouka, 15 učiteljev in 17 učiteljic francoskega jezika, 198 obertskih učiteljic skupaj 1.658 učiteljskih moči. Za šolo obvezanih otrok je: 35.981 dečkov in 35.524 deklic, v srednje šole jih hodi 4.044; doma je poučevanih 490 dečkov in 799 deklic; za šolo ni sposobnih 77 dečkov in 77 deklic; v zasebnih zavodih je bilo poučevanih 1609 dečkov in 3195 deklic. Nad 14. leto hodi v šolo 407 dečkov in 590 deklic. Pred 6. letom hoditi v šolo je bilo privoljeno 597 dečkom in 503 deklicam. Brez postavnega vzroka se je poučevanju odtegnilo 17 dečkov in 78 deklic. Število za šolo obvezanih otrok se je pomnožilo mimo prejšnjega leta za 5299.

Po veroizpovedovanji je: 26.844 dečkov in 27.666 dekl. katol.; evangelijske vere 599 dečkov in 570 deklic; Judov je: 3474 dečkov in 4648 deklic; sicer je pa gersko-vzhodnih, starih katolikov, muhamedanov, spoznavalcev proste cerkve, brez veroizpovedanja otrok 82 dečkov in 72 deklic.

Po narodnosti je: Nemcev 28.729 dečkov in 30.393 deklic; Slovanov 1730 dečkov in 1928 deklic; Madjarov 367 dečkov in 517 deklic; raznih narodnost 73 dečkov in 121 deklic.

Šolskih zamud je bilo povprek 10·16%. Kar se večine tiče, ni težave izpeljanju osemletne šolske dolžnosti. V dveh poslednjih letih pa se vendar zgodi, kjer je nujna potreba, da je stariše treba postavno prisiliti, da pošiljajo otroke v šolo. Posamezni upori so le redki.

Za višje razrede je bilo zrelih: 22.970 dečkov in 24.696 deklic; nezrelih: 6290 dečkov in 5879 deklic, tedaj 26%; nesprašanih je bilo 31 dečkov in 161 deklic. Posebno imajo pa višji razredi mnogo prav slabo obdarjenih učencev, mnogokrat je vzrok temu, da bolj nadarjeni prestopijo v srednje šole. (Telesno razviti in krepki dečki v teh letih tako niso za šolo; učiti se jim ne ljubi, po šolskih klopih morajo sedeti, tedaj ni čuda, da ne napredujejo; na delo s takimi dečkami.)

Otroke drugih veroizpovedanj poučujejo v verozakonu učitelji dotičnih veroizpovedanj, v 2. šolskem okraji, kjer je več Židov, so posebni učitelji verozakona, ki poučujejo ob navadnih šolskih urah.

Šolskih vertov je osem.

Šolske bukvarnice so pri vsaki šoli. Srenja daje meščanskim šolam 600, in ljudskim šolam 500 gl.; od teh se porabé $\frac{3}{4}$ za šolske in $\frac{1}{4}$ za učiteljske bukvarnice. Vsako knjigo prebere kak učitelj in jo zaznamova v zapisniku s svojim podpisom, da jo poterdi.

Za učila je bilo privoljenega za l. 1880 10.000 gl.

V čitanji poučujejo po treh metodah; po pisalno-bralni, po metodi vzornih besedi (Normalwörter-methode) in po glaskovalni metodi. Ker se otroci in stariši po Dunaji selijo iz okraja v okraj bi trebalo zedinjenja v tej stvari.

V ženskih ročnih delih se skupno poučuje po učni vravnavi gđe. Luize Prokesch.

Poročilo pravi dalje: Mladi učitelji so posebno verli v začetnih razredih. Učiteljice so prav sposobno za pouk na spodnji in srednji stopinji, na verhnji stopinji, kjer je gledati na določnost, doslednost in objektivnost, najde marsikatera izmed njih zapreke (to se menda pravi: učenke učiteljci čez glavo vzrastejo.) Zasebnega poučevanja je glede na slabo obert le malo. Disciplinarnih preiskav zoper učitelje je bilo štirinajst; pri desetih je bila izrečena disciplinarna kazen.

Otroških varovalnic za otroke od 2—6 let je bilo 14, oskerbnice so bile večidel redovnice. Poleg tega je 7 jaslic — Krippen. (To so naprave, kamor delavke shranjujejo svoje dojenčke po dnevu, ko gredo na delo. Vr.)

Otroških vertov, Kindergärten (ustanov za otroke, preden hodijo v javne šole), je bilo 15 samostalnih in 10 v zvezi z zasebnimi šolami. Premožni tukaj plačujejo po 1 gl. na mesec šolnine.

Nadaljevalnih šol je 33, največ obertnih. Poleg tega je še c. k. sirotišče, kterege vodijo šolski bratje, potem 4 mestna sirotišča, katera niso pod nadzorništvom mestnega krajnega šolskega sveta. Tudi sta na Dunaji 2 zavoda za slepe in 1 za gluhoneme in 1 pribežališče za zanemarjene dekleta, to vodijo šolske sestre.

Trošek za šolstvo. Vsega skupaj 2,052.474 gl. 3 $\frac{1}{2}$ kr. Posamezno za kurjavo, svečavo in snaženje šol: 99.799 gl. 94 $\frac{1}{2}$ kr.; donesek protestantovski zasebni šoli 7000 gl.; plače ravnateljem in nadučiteljem 126.349 gl. 49 kr.; učiteljem 836.852 gl. 26 kr.; podučiteljem 51.259 gl. 45 kr.; začasnim podučiteljem 117.624 gl. 35 kr.; starostnih doklad 82.298 gl. 54 kr.; za poučevanje v telovaji 86.974 gl. 22 kr.; učiteljicam ženskih rokotvorov 74.898 gl. 78 kr.; za poučevanje v francoskem jeziku 18.178 gl. 75 kr.; šolskim slugam 17.874 gl. 65 kr.; voznine (Wagenpauschalien) 1375 gl.; nagrad in pomožnine (Aushilfen) 5793 gl.; za učne pripomočke 36.659 gl. 25 $\frac{1}{3}$ kr.; šolskega troška sicer še 6303 gl. 80 kr.

Razen ove splošne svote se je še izdalo: za mestni pedagogij in obertnijske nadaljevalne šole 47.465 gl. 32 kr.; pripomoči otroškim vertom 4150 gl.; doneski za izobraževalne in učenostne namene 15.367 gl. 50 kr.; za mestne srednje šole 345.107 gl. 32 kr.

Kazenskih obravnav zastran šolskih zamud je bilo 858; v 245 primerljiejih je bilo denarne kazni 344 gl., in zapora 60 dni in 8 ur. — Tako je na Dunaji!

Različnosti.

Nekaj soli in popra. Čitateljem »Učit. Tov.« je znano, da se pred vsemi nemški konservativci poganjajo, naj se osemletna šolska dolžnost tako